

Asia: VN/22377/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esitysluonnoksessa ehdotetaan leikkauksia asumistukeen. Esityksen mukaan ruokakunnan jäsenen tukeen vaikuttavista kuukausituloista vähennettävästä, palkka- ja yrittäjätuloja koskevasta 300 eur ansiotulovähennyksestä luovutaan. Lisäksi perusomavastuun ylittävistä tuloista otettaisiin jatkossa huomioon 50% nykyisen 42%:n sijaan, perusomavastuuta määriteltäessä.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry ei kannata asumistukeen ehdotettuja leikkauksia. MYRYn mielestä nämä muutokset ovat ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että hallitus pyrkii kannustamaan yrittäjyyteen sekä parantamaan työllisyyttä.

Useat etenkin yksinyrittäjät ja ammatinharjoittajat ovat erittäin pienituloisia, ja myös joutuvat usein vaihtamaan eri työn tekemisen muodosta toiseen, epätyypillisestä työsuhteesta yrittäjyyteen tai toisin päin, jolloin hetkellisiä taloudellisia epävarmuusjaksoja tulee helposti.

Osatyökykyiset, yksinhuoltajat, ilman työkokemusta olevat nuoret aikuiset tai eläkeikää lähestyvät henkilöt ja monet muut haastavassa elämäntilanteessa olevat yrittäjät ovat voineet ansiotulovähennyksen ansiosta elättää itsensä ilman muuta sosiaalietuutta, ja ilman työmarkkinatuen varaan joutumista. Arviomme mukaan ansiotulovähennyksen poisto ja perusomavastuuosuuden kiristäminen lisäävät suoraan monen pienituloisen yrittäjän yritystoiminnan lopettamista ja työntävät nämä henkilöt työmarkkinatuen varaan. Tyypillisesti nämä ovat henkilöitä, joiden on vaikea ellei mahdoton työllistyä kokopäiväiseen työhön, tai edes osa-aikaiseen. Yrittäjyys on monille ainoa tapa tienata oma toimeentulo ja pysyä itsenäisenä, ja mahdollistaa myös polku parempaan toimeentuloon, ja sen estäminen on sekä yksilölle että yhteiskunnalle epäedullista.

Hallitus tavoittelee suojaosan poistamisella kokoaikatyöhön hakeutumisen lisääntymistä, mutta ei huomioi muuttunutta työelämää ja yrittäjyyden murrosta ja sitä, etteivät kaikki joko voi tehdä kokoaikatyötä tai eivät löydä kokopäivätyötä. Nykypäivän työelämässä työ on entistä useammin osa-aikatyötä ja kausityötä, tarjolla on paljon lyhyitä työsuhteita ja työelämässä liikutaan erityisesti pienipalkkaisilla aloilla esimerkiksi kevytyrittäjyyden, vuokratyön ja osa-aikaisten työsuhteiden välillä; tämä on entistä useammalle arkipäivän työelämää. Osa-aikaisesti yrittäville sosiaaliturvaetuudet ja erityisesti asumistuki ovat tärkeä ja usein ainoa saatavissa oleva sosiaalietuuden muoto, se täydentää toimeentuloa, kun yrittäjätulo ei riitä. Asumistuki on tyypillisesti useimmiten ainoa yrittäjien käyttämä tuen muoto.

Erikseen Mikro- ja yksinyrittäjät huomioi, että tästä hallituksen esitysluonnoksesta on poistettu hallitusohjelman tärkeä maininta:

-Yrittäjän asumistuen arvioinnin perusteeksi otetaan YEL-työtulon sijaan kaikki todelliset tulot.

MYRY pitää tätä erittäin valitettavana. On erittäin tärkeää, että tämä ehdotus nostetaan esiin erikseen myöhemmin ja sen toteuttamisesta tehdään kunnollisia arvioita. Hallitusohjelma jo tunnisti yrittäjien epäoikeudenmukaisen ja epätasa-arvoisen aseman suhteessa palkkatyötä tekeviin huomioimalla, että asumistuen arvioinnin perusteeksi pitäisi myös yrittäjien kohdalla ottaa yrittäjän todelliset tulot. Nyt yhdenvertaisuus jää edelleen pahasti toteutumatta ja yksilön oikeusturva on koetuksella, kun asumistuen perusteena ei käytetä henkilön todellista ansaintaa ja todellista tarvetta tuelle, vaan fiktiivistä YEL-työtulon määritelmää, joka ei kerro yhtään mitään henkilön todellisesta toimeentulosta, tai edes itselleen yrittäjänä maksamasta palkasta.

Tilanne on täysin kestävä ja johtanut kahdella tasolla tunnistettuihin ongelmiin: se lisää pienituloisten yrittäjien YEL-alivakuuttamista, ja takaa heille yleisesti huonon sosiaaliturvan ja eläkkeen, kun asumistuen tarpeen ainoana määritelmänä käytetään pientä YEL-työtuloa -asumistuki kun on yleensä ainoa sosiaalietuuden muoto, joka pienituloiselle yrittäjälle on saatavissa. Samaan aikaan taas hyvääkin toimeentuloa ansaitsevat yrittäjät, jotka ovat pieneen työpanokseen vedoten perustelleet itselleen matalan YEL-työtulon, ovat voineet hakea ja saada asumistukea. Tämä on räikeä epäkohta, jota ei voida sivuuttaa, ja yksi osa valtavaa ongelmavyöhykettä, joka fiktiivisen YEL-työtulon käsitettä rasittaa. Tämä myös edelleen sivuuttaa täysin palkkatyön, yrittäjyyden ja epätyypillisten työsuhteiden välillä liikkuvien aseman.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry toteaa kantanaan, että hallituksen esitysluonnos asumistuen leikkauksista ei edistä osa-aikaista yrittäjyyttä tai tue polkua yrittäjyyteen, tai edesauta liikkumista palkkatyön ja yrittäjyyden välillä, vaan päinvastoin. Edelleen asumistuen harkinnanvaraisuuden ja tarpeen määrittely yrittäjien kohdalla YEL-työtuloon sidotusti on ristiriidassa hallituksen omien tavoitteiden kanssa yhdenmukaistaa palkkatyön ja yrittäjämuotoisen työn yhteensovittamista ja ylläpitää eriarvoisuutta.

Hanén Liisa
Mikro- ja yksinyrittäjät ry